

SKAGERSHOLM I FINNERÖDJA SOCKEN

DEN 24 JUNI 1851

Alf Gunnarson

MMXXI

INNEHÅLL

FÖRORD

JUNI 1851

GEORG CAMITZ
OCH ULRIKA DALMAN

JOHAN VILHELM
OCH A. A. A. AF C

UR ETT ANNAT PERSPEKTIV

SKAGERSHOLM
DEN 24 JUNI 1851

FAMILJEN CAMITZ
I SÖDERTÄLJE

SLUTORD

BILAGA

FÖRORD

Den här berättelsen börjar och slutar i Skagersholm eller på Skagersholm, om man så vill. Jag råkade se en blogg, i vilken det förekommer folk som bodde på den herrgård som alltid varit på första plats bland Finnerödja sockens alla ställen.

Det hände kanske inte något särskilt den 24 juni 1851 – Johannes Döparens Dag. Men det var en bemärkelsedag, till vilken jag återkommer.

Jag kommer att ha Finnerödjaboken till hands och det första klippet handlar om det äldsta Skagersholm eller Skageholm som danska inkräktare kallade stället. Skagersholm var inte bara störst. Man var först med att ha en fast befolkning i den framtida socknen Finnerödja.

Skagersholms herrgård sommartid. Teckning 1944 av Frans Timén.

SIXTEN RÖNNÖW

Skagersholms herrgård och järnbruk.

1. Skagersholms uppkomst. Fästet Skageholm.

Den ÄLDSTA forntida bosättningen i Finnerödjatrakten följde huvudsakligen stränderna av de två stora sjöarna Skagern och Unden. Endast vid dessa sjöar, där avsättningar av sand och lera skapat en jämn och delvis bördig mark, möttes nybyggarna av en mera levande natur än i inlandets dystra skogar. Vid södra ändan av Skagern inbjödo några mindre, för odling lämpliga slättmarker till en tidig bosättning, kanske den allra äldsta i området. På den plats, där Finnerödja än — på senare tid även kallad Skagersholmån — utfaller i Skagerns sydöstra del, uppstod redan i tidig förkristen tid en kulturbygd med fast befolkning, som levde av fiske, åkerbruk, boskapsskötsel och någon jakt, alldeles som förhållandet är där än i dag. Detta var på samma plats, som långt senare eller från 1600-talet skulle markerats av Skagersholms frälseäteri och stångjärnbruk som Finnerödja sockens kulturella och industriella centrum.

Ur Finnerödjaboken.

/ Alf

JUNI 1851

1851			K e l ä K u u.		
Uusi Luku		Kuu		Vanha Luku	
Päivä		Suokf.		Päivä	
16 M Justina		3	3	15 lanteif. O:sta	4
17 X Botolf		4		Pil:	5
18 R Leontius		5		wi:	6
19 X Gervasius		6		nen	7
20 P Florentin		7	7 kaunv.	—	8
21 P Albanus		8	8 f. 8,17 E.	—	9
Riklaasta miehestä ja Lazarussta. Luc. 16.					
22 S * 1 S. Kolm. p. V		9	9 f. 3,17 K. Kesä:	10	
23 M Adolf		10	(Päivänseifaus	11	
24 X * Joh. Kast. p. X		11	11 f. 3	12	
25 R Dawid		12	12 f. 3	13	
26 X Jeremias		13	13 f. 3	14	
27 P Crescens		14	14 f. 3	15	
28 P Leo		15	15 f. 3	16	
Suuresta Ehtoollisesta Luc. 14.					
29 S * 2 S. Kolm. p. V		16	16 f. 8,7 K.	17	
30 M Martialis		17	17 f. 8	18	
Kurink. Kuof.			Kurink. Kuof.		
P.	P. m.	P.	P.	P. m.	P.
17 kello 2 37	17 kello 9 24	25 kello 2 38	17 kello 9 26		
19 2 37	9 25	27 2 30	9 25		
21 2 37	9 25	29 2 41	9 25		
23 2 37	9 26	30 2 42	9 24		

Andra hälften av juni månad 1851.

GEORG CAMITZ OCH ULRIKA DALMAN

Oljemålningar: Georg Camitz och C. R. Ulrika Dalman.

Wienkongressen. Målning av Jean-Baptiste Isabey.

Georg Camitz och maken Ulrika Dalman kom från Nysund socken till Finnerödja år 1815 och de blev Skagersholmsbor nästan ett halvt sekel därefter. 1815 är ett märkesår i Europas historia. Äntligen fick fredsstöraren Napoleon på nöten i Waterloo på sommaren 1815. Wienkongressen kunde avslutas i god ordning och Europa fick tydliga gränser. Och, som sagt, Skagersholm fick ett nytt brukspatronpar.

JOHAN VILHELM OCH A. A. A. AF C

Tjugofyra år ung gifte sig arvtagaren på Skagersholm, Johan Vilhelm Camitz, med en jämnårig dam från Uddevalla. Hennes underbara namn: Apollonia Augusta Aimée af Cristiernin. De bosatte sig på Skagersholm (där Johan Vilhelm redan varit bosatt hela sitt liv).

Matsalen på Skagersholm och familjen Cristiernins adliga vapensköld.

Namn	Född år	Socken / Plats	Notering
Johan Vilhelm Camitz	1821	Finnerödja	Bruksinspektör
Apollonia Augusta Aimée af Cristiernin	1821	Uddevalla	Maka
Cicilia Hegardt	1805	Uddevalla	Mamsell
Britta Ulla Schagerberg	1813	Gillberga	Jungfru
Inga Katrina Eriksdotter	1811	Uddevalla	Piga
Johanna C. Norin	1823	Uddevalla	Piga
Fredrik S. Dahl	1825	Uddevalla	Dräng

Apollonia Augusta Aimée af Cristiernin (24) tog med sig ett litet hov av tjänstefolk när hon flyttade in på Skagersholm 1845.

JOHAN VILHELMS OCH AUGUSTAS BARN

Jeanna Maria Ulrika Aimée	1846	Skagersholm	Dotter
Aurora Rosa Aimée	1848	Skagersholm	Dotter
Michael Axel Georg Wilhelm	1849	Skagersholm	Son
Olga	1853	Skagersholm	Dotter

UR ETT ANNAT PERSPEKTIV

Nu ska jag försöka presentera och göra rättvisa åt den blogg (och Facebooksida) jag nämnde i förordet. Där möter vi människor som har anknytning till Skagersholm. Huvudpersonen heter Augusta Söderholm.

BADSEJOUREN I GUSTAFSBERG 1845

🕒 25 JUNI, 2019 👤 KERSTIN MELIN 💬 1 KOMMENTAR

Kerstin Melins blogg. Inledningen.

Jag använder det här textsnittet när jag citerar.

Ibland faller bitarna bara på plats i vårt Augustapussel, pusslet som handlar om att skapa en bild av Augustas liv. Pusselbitarna kommer från hennes dagboksanteckningar, brev och information som vi hittar i arkiv och på internet.

Jag sökte häromdagen efter information om Augustas medpassagerare på Göta kanal 1850. Brukspatron Camitz med fru nämnde hon i dagboken och refererade till Gustafsbergsejouren. Vi hade tidigare fastställt att Augusta varit i Gustafsberg i Uddevalla 1845. I arkivet finns ett tomt kuvert med hennes namn och adressen Gustafsbergs badinrättning, poststämplat 30 juni 1845.

Wi gingo ombord i Söderköping på ångbåten Götheborg – der vi träffade ett par gamla bekanta från Gustafsbergsejouren, Brukspatron Camitz och hans Fru. Det var ett möte som återkallade ganska angenäma minnen, och hvilket jag ansåg som en profetsia om en fortfarande angenäm resa.

- Jag började söka efter vem denne Camitz kunde vara. I Södertälje fanns [Camitzka huset och Camitzka trädgården finns nu återskapad på Torekällbergets friluftsmuseum](#). Vilhelm Camitz var född 1821 på Skagersholm i Finnerödja och hade, vad jag vet, ingenting med Södertälje att göra förrän efter försäljningen av Skagersholm till Alfred Nobel 1870. Då har den gamle brukspatronen, Vilhelms far Göran, dött och nu bygger sonen den eleganta sommarvillan i Södertälje.

Jag fortsätter att läsa Kerstin Melins blogg:

Men vi tar oss tillbaka till sommaren 1845, då Vilhelm Camitz gifter sig med Appollonia Augusta Aimée af Cristiernin.

(Beskuret).

Det var ju sommaren 1845 Camitz träffade Augusta på badorten Gustafsberg.

Jag fortsatte läsa om Aimée. Hon var född på Kristinedal 1821. På Sverigekartan hittade jag Kristinedal i Uddevalla, närmare bestämt i den lilla badorten Gustafsberg. Hon bodde ju i princip på badanläggningen! Inte konstigt att Augusta träffade dem där. Kanske talade de om det stundande bröllopet som skulle ske den 16 augusti 1845.

I förra veckan köpte jag en bok om västkustens badorter, utgiven 1858. Tillsammans med Augustas dagbok ska den bli vår guidebok i sommar när vi gör vår västkustresa. Jag slår upp Gustafsberg och läser att det finns flera gårdar som tillhandahåller rum att hyra 1858. På Kristinedahl uthyres 2:ne större hus med omkring 19 rum. Det var en stor gård! Förmodligen hyrdes hela huset ut sommaren 1858, och Aimées föräldrar hade nog flyttat till nytt boende. Hennes pappa dör ett par år senare, men är begravd på en privat begravningsplats på gården Kristinedal. [Gården och även begravningsplatsen finns fortfarande kvar. Idag är Kristinedal en veterinärpraktik.](#)

Sammanhang: se förra sidan.

Men 1845 bodde säkert familjen af Cristiernin på gården, de skulle ju ha bröllop där i augusti.

Nu blev Gustafsberg så mycket intressantare när vi kunde placera in Augustas vänner där också. Och jag är säker på att vi kommer hitta fler pusselbitar innan vi reser dit för vår egen sommarsejour.

Om ni inte tröttnat på alla Augustas bekanta kan jag nämna att Aimés storasyster gifte sig med Claes Engelke. Namnet gjorde att jag hajade till. Otto Engelke var hans bror och han anställdes först hos textilfabrikören Johan Jacob Schubert i Norrköping (gift med Augustas kusin) och startade sedan tillsammans med Oscar Wilhelm von Schmalensee (även han från Uddevalla) Norrköpings bomullsväveri. Det fanns alltså kopplingar mellan Uddevalla och Norrköping som förmodligen bidrog till att Norrköpingsborna valde badorten Gustafsberg framför andra badorter på Västkusten.

Jag tar mig friheten att citera lite mera från Kerstin Melins blogg – denna från 16 juli 2019:

I slutet av juli 1850 reser Augusta till Strömstad. Till Göteborg kom de på Göta kanal med ångfartyget Götheborg. I Strömstad skulle de hälsa på goda vänner som var där på sommarvistelse.

I det vackra, ståtliga Götheborg tillbragte vi tvenne dagar och på den tredje, om morgonen, reste August och jag, samt herr Lindgren och Malla till Strömstad, med ångbåten Freja under det att Mamma i Götheborg inväntade vår återkomst.

169 år senare sitter Sara och jag här med Augustas dagboksanteckningar i våra iPhones och har precis packat klänningar och parasoller för vår resa i Augustas fotspår, eller svallvågor. På onsdag morgon reser vi med tåg till Göteborg, [Göta kanalresan gjorde vi för två år sedan!](#)
[Filmklipp från vår Göta kanalresa](#)

På torsdag är det alltså dags att uppleva fortsättningen på Augustas sommarresa på Västkusten anno 1850. Vi avreser klockan 10 med ångfartyget Bohuslän från Stenpiren i Göteborg. I Kungshamn lägger vi till för övernattnig. Fredag morgon reser vi vidare med Bohuslän till Strömstad. Kapten på denna tur är vår kapten från Juno och vår Göta kanalresa 2017!

Därmed lämnar jag den smått magiska bloggen och återvänder till inlandet, där Skagersholm vid mitten av artonhundratalet är i fokus. Johan Vilhelm Camitz och hans familj lämnade Skagersholm år 1856 och vi anar av Kerstin Melins information att Södertälje var nästa anhalt på familjens livsresa.

SKAGERSHOLM 24 JUNI 1851

Jag är skyldig att ge en förklaring till att den här berättelsen heter som rubriken ovan. Vad hände egentligen den dagen? Det korta svaret är att tronföljaren – förlåt – arvtagaren till Skagersholms Bruk och Egendom, Johan Vilhelm Camitz, fyllde trettio år den dagen. Firade man trettioårsdagar på den tiden? Det tror jag inte men datumet har ju alltid varit förknippat med högtid, i alla fall när Kyrkan fått bestämma. Johannes Döparens Dag var det när Johan Vilhelm föddes och det var det när han fyllde trettio och det är väl inte otroligt att han fick sitt namn (Johan) av det sammanträffandet.

ETT PAR KLIPP

När jag skrev utförligt om hemmanet Mossebo första gången (2002) träffade jag på Johan Vilhelm Camitz i de gårdspapper som förvarades i Mossebo.

§ 3. Efter inhämtandet av ovan nämnda upplysningar tog nämnden och övriga antecknade personer hemmanets jord i ögonsikte, varvid det befanns att flera odlingsfällöken givas, varigenom hemmanslotten av en rask och idog arbetare kan till högre avkastning uppträffas.
§ 4, 5) Hemmanslotten har i flera år, således långt före den dag kungl. majts nådiga förordning trädde i verkställighet, varit utkluden och av en äbo bebodd.
Med anledning av vad såkunda är uttrökt anser två av nämndens ledamöter, komminister Söderlund och Jan Andersson i Borgan, att för närvarande två arbetsföra personer, vilka ock utan annan hjälp, kunna bruka och sköta hemmanslotten. Är i dess nuvarande skick därpå fullt burgn och besuttna, att den genom odlingsföretag kan uppträffas därhän att tre arbetsföra personer därpå kan ha sin fulla bärgning och få vi på grund av denna vår övertygelse tillstyrka lagfart å denna hemmanslott, varemot tredje ledamöten, patron Camitz, anser: att då ifrågavarande hemmanslott 1/32-del i Mossebo ej är av den beskaffenhet som lag och författning föreskriver att den skall vara för att lämna besuttnenhet, så anser han ej heller att den för närvarande lämnar sådan avkastning att ifrågavarande köpare därpå kan ha sin bärgning, helst som ingen av äboma i Mossebo för närvarande har sin bärgning av enbart avkastningen på 1/32-del där och otvivelaktigt säljaren, fader till köparen, ej heller haft det, därest han icke från sin förut försälda 1/32-del haft så betydlig hälning, varuti f d nämndemannen Eric Pehrsson i Walsjöbohl (ägare till 1/32-del i Mossebo) instämde. Men anse de att genom odlingsföretag hemmansdelen kan uppträffas därhän att den lämnar full besuttnenhet för en ordentlig och arbetsam ägare.
§ 6. Ingen av deltagarna i Mossebo väckte lösningsanspråk.
Mossebo, som ovan
O Söderlund Joh Vilhelm Camitz Jan Andersson.*

Det handlade om att yttra sig över *besuttnenheten* (om hemmansdelen var bärkraftig nog). En präst (Olof Söderlund) en godsägare (J. W. Camitz) och en skrivkunnig hemmasägare (Jan Andersson) inspekterade och fällde sin dom. Tack vare två för och bara en emot, kunde Anders Peter Carlsson strax därpå få lagfart på hemmansdelen.

Här får vi veta att Johan Vilhelm inte alltid var på gott humör:

Skagersholms taxeringsvärde var år 1869 624.600 rdr rgds. »Wille» hade ju vuxit upp på godset. Men tyvärr synes han ha saknat läggning för att rätt kunna handhava brukets och egendomens skötsel. Det var en oberäknelig, kolerisk natur, som hade svårt att draga jämt med sina underhavande. Därom vittnar den ännu bland ortens folk omtalade misshandelshistorien, då han på sitt brukskontor år 1855 så illa slog sin underhavande dagsverkare Isak Winblad, att denne blev lemmalytt för hela sitt liv. Gamle brukspatron fick överskylla saken genom att som ersättning för sveda och värk och för att undvika rättegång för misshandeln lämna den slagne fri nyttjanderätt till den stuga i Nykvarn, han bebodde. Winblad levde ända till år 1906, de senare decennierna som underhållstugare, medan kommunen utarrenderade hans stuga. Säkertligen bidrog denna misshandelshistoria till att Wilhelm Camitz aldrig kom att trivas på Skagersholm, utan avflyttade till en gård vid Södertälje.
Efter gamle Camitz' död 1868 beboddes Skagersholms herrgård mest av hans måg, godsägaren fil. doktor Ludvig Georg Theodor Löfwensköld (1820—81), sedan 1850 gift med Camitz' tredje dotter Aurora Mathilda (1824—73). Det var han, som under åren 1868—71 som representant för Georg Camitz' stärbhus tjänstgjorde som Skagersholms bruks disponent i stället för den i ekonomiska ting osäkre »Wille». Emellertid hade järnbrukskrisen vid 1860-talets slut och 1870-talets ingång allvarligt försämrat brukets ställning och affärer. Omvälvningen inom brukshanteringen åstadkom en omfattande »bruksdöd» vid denna tid, och även Skagersholms bruk skulle falla offer för densamma.

Ur Finnerödjaboken.

Johan Vilhelm Camitz hade troligen goda sidor också men sådana egenskaper får ofta stå tillbaka i levnadsteckningar och allmänna omdömen. Hans agerande mot Isak Winblad var såklart ett övertramp som borde gett honom vatten och bröd en tid. Det var oförlåtligt.

FAMILJEN CAMITZ I SÖDERTÄLJE

Här, på Lilla Nygatan i Södertälje, bodde familjen Camitz från november 1874.

Den Camitzka Trädgården är än idag en realitet i Södertälje.

Foto från 1912, av familjen Camitz' villa, som byggdes 1873.

Här är familjen i Södertälje församlings husförhörsbok 1876 – 80:

Gård. N ^o 106 L: 2 - Camitz' villor - Eg. Andegård				
Camitz Johan Vilhelm, Andegård	21	24/6	Tinnerödja	1876
af Christiernin Apollonia Aug. Aimée	21	12/7	Uddavalla	
af Aurora Anna Aimée	48	1/1	Tinnerödja	1876
L. Michael Axel Georg Wilhelm, Sjö	49	7/7	8 ^{te}	
S. Olga	53	24/6	8 ^{te}	

Johan Vilhelm Camitz avled i Stockholm år 1881. Apollonia Augusta Aimée af Cristiernin avled också i Stockholm, tjugo år senare (1900).

TIDLÖS MILJÖ

Den sydöstra flygeln,

Den yppiga vegetationen vid och i Slagsmålsdammen, i närheten av Becken ovanför herrgården, i början av juni 1944 och med konstnären Frans Tünin, betraktande de knoppande näckrosorna. Foto M. Clérus.

Slagsmålsdammen gör i en hög utsträckt ovanför herrgården. Här står pojken Ove och Georg på en av de gamla resten 1880-talskonsten ovanför en vild vass näckrosor. Foto juli 1944 av M. Clérus.

Lite Claude Monet- stämning här.

SLUTORD

Så här ser Skagersholm med omnejd ut i nutiden:

Google Earth.

Kanske blir det ytterligare nedslag i Skagersholms historia. I så fall är detta del ett.

Mariestad 2021-08-10 / Alf

PS

Den här bloggen var lite utöver det vanliga:

DS

SYSKON (OCH EN SVÅGER) TILL APOLLONIA AUGUSTA AIMÉE AF CRISTIERNIN

Aurora Matilda Löfvenskiöld (född Camitz)

I MyHeritage släktträd

Spara detta dokument i ditt släktträd

Namn	Aurora Matilda Löfvenskiöld (född Camitz)
Födelse	1824 📍 Skagersholm, Vestmanland, Sweden
Giftermål	Gift med: Ludvig Georg Teodor Löfvenskiöld 28 dec 1868 📍 Sweden
Död	1873

Ludvig Georg Teodor Löfvenskiöld

I MyHeritage släktträd

Namn	Ludvig Georg Teodor Löfvenskiöld
Födelse	9 mar 1820 📍 Säby, Hassle, Skaraborg, Sweden
Dop	13 mar 1820 📍 Säby, Hassle, Skaraborg, Sweden
Giftermål	Gift med: Aurora Matilda Löfvenskiöld (född Camitz) 28 dec 1868 📍 Sweden
Död	9 jan 1881 📍 Berga, Skaraborg, Sweden

Källa

STIG Web Site
Uppdaterad på 9 aug 2021 (i dag) |
40 786 profiler i 2 släktträd | 5247 bilder

Patrik Andersson
Släktplatsadministratör

Mikael (son av Harald Christiernin, adlad av Cristiernin, Tab. 1), född 1785-03-16, i Uddevalla. Student i Uppsala 1798. Tjänstgörande 1803-1806 vid svenska agentsämbetena i Cadix, Barcelona och Alicante. Agentssekreterare på Alicante 1806-01-02. Återkom därifrån 1806. Kammarjunkare. Kammarherre 1830-06-02. RNO 1854-12-18. Död 1862-01-31 i Uddevalla. Gift i Uddevalla 1812-04-22 med **Johanna (Joanna) Cornelia Hegardt**, född 1787-01-05 i Uddevalla, död i Uddevalla 1875-09-27, dotter av handlanden i Uddevalla Josias Hegardt och hans 2:a fru Anna Elisabet Bratt, samt syster till kanslirådet Christian Bernhard Hegardt, adlad **Hegardt**.

Barn:

- **Harald Josias**, född 1813-02-08 i Uddevalla. Sergeant 1826-12-24. Fänrik vid Bohusläns regemente 1829-12-19. Död 1830-12-20 på Kristinedal vid Uddevalla.
- **Julius Harald Carlos**, född 1814-03-17, död 1834-11-19 på Kristinedal.
- **Fredrik Harald Artur**, född 1815. Tillförordnad lotsfördelningschef. Död 1881. [Se Tab. 3.](#)
- **Rosa Anna Maria Christina**, född 1816-02-15. Stiftsjungfru 1818-06-12. Död 1893-08-18 i Uddevalla. Gift 1837-11-05 med kaptenen vid Bohusläns regemente **Gustaf Fredrik Cederholm von Schmalensee**, född 1809-12-12 i Krokstads socken, Göteborgs och Bohus län. Död 1856-12-13.
- **Apollonia Augusta Aimée**, född 1821-07-12 på Kristinedal. Stiftsjungfru 1825. Död 1900-07-20 i Stockholm. Gift 1845-08-16 i Uddevalla stadskyrka med godsägaren **Johan Vilhelm Camitz**, född 1821-06-24 på Skagersholms bruk i Finnerödja socken, Skaraborgs län, död 1881-09-13 i Stockholm.

Ur sammanställning om den adliga släkten Af Cristiernin nr 2147.

JOHAN VILHELMS SYSKON

Georg Camitz

I MyHeritage släktträd

Spara detta dokument i ditt släktträd

Namn	Georg Camitz
Födelse	1819 📍 Skagersholm, Skaraborg, Swed.
Död	1822

Maria Louise Camitz

I MyHeritage släktträd

Spara detta dokument i ditt släktträd

Namn	Maria Louise Camitz
Födelse	3 jul 1826 📍 Skagersholm, Skaraborg, Swed.
Offermål	Make/Maka: Nils Mauritz Stedt 1850
Död	11 sep 1857 📍 Åkerby, Rogberga

Theodor Camitz

I MyHeritage släktträd

Spara detta dokument i ditt släktträd

Namn	Theodor Camitz
Födelse	1828 📍 Skagersholm, Skaraborg, Sweden
Död	1844

Gustaf Camitz

I MyHeritage släktträd

Spara detta dokument i ditt släktträd

Namn	Gustaf Camitz
Födelse	1834 📍 Skagersholm, Skaraborg, Sweden
Död	1884